

ЕФЕКТ СПІЛЬНИХ ПРОЕКТІВ

Ще за часів Радянського Союзу Сибірське відділення АН СРСР з його знаменитим академістечком у Новосибірську відзначалося науковими здобутками світового рівня. Це зумовлювалося не тільки високим престижем науки у радянському суспільстві, підкріпленням відповідним фінансовим забезпеченням, а й високою концентрацією інтелектуального потенціалу на окремо взятій території. Згадаймо сумнозвісні часи ГУЛАГу: саме до Сибіру на примусові роботи найбільше звозили волелюбних і обдарованих людей з усіх союзних республік. Ті з них, кому пощастило вижити, передали креативний генофонд своїм нащадкам. Не випадково, що в академічних установах Сибірського відділення Російської академії наук (СВ РАН) і донині працює чимало науковців українського походження. У цьому контексті важко переоцінити значення Договору про співробітництво між Сибірським відділенням Російської академії наук і Донецьким науковим центром НАН України від 7 липня 2005 року, який активізував контакти вчених обох держав.

З метою поглиблення співпраці науковців двох наших країн 11–14 жовтня ц. р. у Донецьку перебувала делегація СВ РАН, до складу якої входили віце-президент Російської академії наук, голова Сибірського відділення РАН академік РАН Микола Леонтіївич Добрецов і радник Російської академії наук член-кореспондент РАН Геннадій Гнатівич Грицко.

На час перебування російських колег у Донецьку було окреслено програму спільних заходів щодо обміну досвідом розв'язання найбільш важливих проблем у розвитку Донбасу і Сибірського регіону.

11 жовтня російські вчені відвідали Донецький обласний протипухлинний центр АМН України (генеральний директор — академік АМН України Г.В. Бондар). Тут вони ознайомилися з роботами щодо виконання спільного проекту науковців ДНЦ НАН і МОН України і СВ РАН «Розробка методології системної оцінки та прогнозування канцерогенної небезпеки для населення вугледобувних регіонів Росії та України» (2006–2008 роки). Науковий координатор проекту — Донецький науковий центр НАН і МОН України.

Робота виконується за результатами конкурсу спільних проектів фундаментальних

досліджень науковців НАН України та Сибірського відділення РАН. Проект затверджено розпорядженням Президії НАН України від 1 червня 2006 року.

Метою проекту є розробка єдиної системи оцінки та прогнозування канцерогенної небезпеки для населення вугледобувних регіонів на основі вивчення територіальних особливостей захворюваності на рак.

Академік АМН України Г.В. Бондар ознайомив російських гостей з науковими і практичними напрацюваннями Центру в галузі діагностики та методів лікування онкохворих, онкоепідеміологічними дослідженнями щодо з'ясування причинно-наслідкових зв'язків між рівнем хімічних канцерогенів та показниками найпоширеніших онкологічних захворювань. Розглядалася також методика комплексної оцінки онкоситуації у промислових регіонах України та Росії.

12 жовтня М.Л. Добрецов та Г.Г. Грицко були гостями Інституту фізико-органічної хімії і вуглехімії ім. Л.М. Литвиненка НАН України (директор — академік НАН України А.Ф. Попов). Інститут є співвиконавцем разом із СВ РАН наукового проекту «Аналіз проблеми і розробка технологій конкурентоспроможного енерготехнологічного викорис-

Учасники наради у Будинку вчених Донецького наукового центру НАН України і МОН України

тання вугілля», що також увійшов до переліку спільних проектів, затверджених розпорядженням Президії НАН України.

Крім ІнФОВ, у цьому проекті беруть участь Інститут фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України, Інститут вугільних енерготехнологій НАН і Мінпаливенерго України, Інститут фізики гірничих процесів НАН України.

В Інституті фізико-органічної хімії і вуглехімії було проведено об'єднаний семінар за участю співробітників цієї установи, Інституту фізики гірничих процесів НАН України та колег із Сибірського відділення РАН. Член-кореспондент РАН Г.Г. Грицко виступив з доповіддю «Сучасні тенденції видобутку, переробки та використання вугілля». Було висловлено пропозицію щодо видання спільної з ученими СВ РАН монографії, у якій знайдуть відображення досягнення науковців у галузі нетрадиційної переробки вугілля різних родовищ Росії та України.

Російські колеги відвідали відділ хімії вугілля, лабораторії графітохімії, хімічного ак-

тивування і спільної утилізації вугілля та відходів, комплексної переробки бурого вугілля та інші наукові підрозділи ІнФОВ.

Науковці із Сибірського відділення РАН також завітали до Інституту фізики гірничих процесів НАН України (директор — член-кореспондент НАН України А.Д. Алексєєв). Тут учені двох країн обговорювали проблеми безпечності робіт у гірничій промисловості, зокрема причини та наслідки останньої аварії на шахті ім. О. Засядька, що сталася через викид шахтного метану.

13 жовтня у Будинку вчених Донецького наукового центру НАН і МОН України відбулася нарада, присвячена досвіду роботи Сибірського відділення РАН з активізації інноваційної діяльності. В нараді взяли участь заступник голови Донецької обласної державної адміністрації Б.І. Адамов, члени бюро, керівники академічних та галузевих установ ДНЦ, ректори вищих навчальних закладів III—IV рівнів акредитації, фахівці — учасники спільних з СВ РАН наукових проектів.

Доповідь «Про проект технопаркової зони в м. Новосибірську (Академмістечко) та в наукових центрах СВ РАН» виголосив голова Сибірського відділення РАН академік РАН М.Л. Добрецов. Член-кореспондент РАН Г.Г. Грицко поінформував присутніх про стан виконання спільних наукових проектів установами НАН України та СВ РАН.

Досвідом українських учених з активізації інноваційного розвитку поділилися перший заступник голови ДНЦ НАН і МОН України академік НАН України В.П. Шевченко, директор Інституту фізики гірничих процесів НАН України член-кореспондент НАН України А.Д. Алексеев, директор Донецького науково-дослідного інституту вугільної промисловості Мінвуглепрому України доктор технічних наук Б.А. Грядущий.

Того ж дня делегація СВ РАН відвідала Український державний науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут гірничої геології, геомеханіки та маркшейдерської справи НАН України (директор — доктор технічних наук А.В. Анциферов). Гості ознайомилися з перебігом виконання спільного проекту вчених ДНЦ і СВ РАН «Розробка методів і створення систем сейсмодеформаційного моніторингу техногенних землетрусів та гірських ударів».

Метою проекту є розробка методологічних засад для створення систем площадного сейсмоакустичного діагностичного моніторингу геодинамічного стану гірського масиву. Будуть побудовані фізико-математичні моделі, що дають змогу описувати особливості перебігу деформаційно-хвильових процесів у структурах породних масивів, спричинених техногенним порушенням їх рівноважного стану.

Передбачено здійснення досліджень з використанням методичних напрацювань УкрНДМІ з питань шахтної сейморозвідки тектонічних порушень і зон підвищених напружень у гірському масиві. Планується та-

кож апробація сучасних методичних розробок у галузі сейсмоакустичної діагностики геодинамічного стану породного масиву з гірських виробок і земної поверхні. Тут будуть використані матеріали сейморозвідки й аналіз динамічних параметрів (енергетичних і спектральних) природних сейсмоакустичних проявів у гірському масиві перед початком розвитку динамічних процесів.

В УкрНДМІ розроблено апаратуру, що дає змогу аналізувати особливості зміни природної електромагнітної емісії гірського масиву у процесі порушення його напружено-рівноважного стану.

Під час зустрічі в УкрНДМІ НАН України академік РАН М.Л. Добрецов та супроводжуючі особи взяли участь у засіданні вченої ради інституту, де ознайомилися з його основними науковими напрямками, результатами фундаментальних і прикладних досліджень, розглянули пропозиції щодо подальшої творчої співпраці НАН України та СВ РАН.

14 жовтня, наприкінці відвідин Донеччини, для російських гостей було проведено екскурсію по Донецькому ботанічному саду НАН України (директор — доктор біологічних наук О.З. Глухов). Колеги із СВ РАН ознайомилися з діяльністю установи, спрямованою на збереження та поповнення флори і рослинності Південного Сходу України, переглянули колекції рослин закритого (оранжереї) та відкритого ґрунту.

Академік РАН М.Л. Добрецов подякував за теплий прийом, конструктивну співпрацю та запросив керівництво Донецького наукового центру, провідних учених — учасників спільних проектів — наступного року відвідати Сибірське відділення РАН, яке відзначатиме свій піввіковий ювілей.

В. ШЕВЧЕНКО,
академік НАН України,
перший заступник голови
Донецького наукового центру
НАН і МОН України